

บทที่ 2

แนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย และเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปของหอพักนักศึกษา ตลอดจนองค์ประกอบที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นผลกระทบต่อลักษณะทางกายภาพของหอพัก เช่น ลักษณะของมหาวิทยาลัย และองค์ประกอบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหอพัก สามารถเรียบเรียงได้เป็นส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย

ในสมัยกลางในยุโรป มหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตคนให้แก่สังคม ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไปจากเดิม ผู้ที่ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความคิดในเรื่องมหาวิทยาลัย คือ Abraham Flexner¹ เขากล่าวว่า มีมหาวิทยาลัยอยู่ 3 แบบ คือ แบบอังกฤษ เยอรมัน และ แบบอเมริกา

1. มหาวิทยาลัยแบบอังกฤษยึดมั่นคตินิยมในสมัยกลางของยุโรป ถือว่าการศึกษาเป็นการปลูกฝังความเฉลียวฉลาดและเสริมสร้างปัญญาให้เฉียบแหลม
2. มหาวิทยาลัยแบบเยอรมันเกิดขึ้นเมื่อต้นศตวรรษที่ 19 มีแนวความคิดว่ามหาวิทยาลัยควรจะเน้นหนักไปทางการวิจัย และความดีเด่นทางวิชาการ
3. มหาวิทยาลัยแบบอเมริกันได้ผสมผสานแนวความคิดทั้งสองแบบเข้าด้วยกัน แต่ได้เพิ่มโดยเน้นความสำคัญในด้านการให้บริการแก่สังคมเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง

Clark Keer² เรียกมหาวิทยาลัยแบบอเมริกันว่า มหาวิทยาลัยเอนกประสงค์ (Multi University หรือ Multi Purpose University) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีทุกอย่างสำหรับทุกคน และมหาวิทยาลัยดังกล่าวทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการคือ

¹ Abraham Flexner, Universities : American English, erman, Oxford, (London : Oxford University Press, 1930)

² Clark Keer, The Uses of the University, (Cambridge : Harvard University Press, 1963)

1. ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและความรู้ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่การสอน
2. แสวงหาความรู้และความก้าวหน้าทางวิชาการ ซึ่งได้แก่งานวิจัย
3. งานด้านบริการสังคมโดยการนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

สำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โอภาส พลางกูร³ กล่าวถึงวัตถุประสงค์และหน้าที่ของมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปว่าเป็นการให้การศึกษาและฝึกอบรมในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งแบ่งเป็นสังคมทั่วไปกับสังคมเฉพาะที่ อันได้แก่ สังคมนครหลวงหรือสังคมภูมิภาค ส่วนหน้าที่นั้นได้แก่ การให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อไปประกอบอาชีพและวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ให้ก้าวหน้า พร้อมทั้งให้บริการแก่สังคม ตลอดจนให้การอบรมให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม

จากแนวความคิดเหล่านี้จะสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยปัจจุบันนอกจากมีหน้าที่โดยตรงทางด้านการเรียนการสอนแล้ว ยังมีบทบาทในการผลิตบัณฑิตออกไปทำงานให้สังคม พร้อมทั้งเป็นแหล่งความรู้ ตลอดจนค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและการให้บริการแก่สังคม

สำหรับบทบาทและหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไปอยู่บ้าง John Freedman⁴ กล่าวว่า มหาวิทยาลัยท้องถิ่นควรจะเน้นในเรื่องการทำกาวิจัยด้านการพัฒนาภาคและงานวิจัยทางวิชาการที่จะให้ประโยชน์แก่ภาค นอกจากนี้ สายสุรี จุติกุล⁵ ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยภูมิภาคมีหน้าที่และบทบาทเน้นหนักไปในการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิภาค และความรู้อื่นๆ ที่สัมพันธ์กับภูมิภาค มุ่งที่จะทำการวิจัยค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภูมิภาค เพื่อหาวิธีป้องกันและหาช่องทางที่จะช่วยแก้ปัญหาในสภาพนั้น ๆ แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ที่เหมาะสม ซึ่งจะใช้พัฒนาท้องถิ่นรวมทั้งวางตัวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในภูมิภาค เช่นเดียวกับ George Gnash⁶ กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนเมืองโดยให้แนวความคิดว่า มหาวิทยาลัยจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองได้ 3 ทาง คือ

³ ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานสัมมนาเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาระดับท้องถิ่นและภูมิภาค (พระนคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2516)

⁴ J. Friedmann, Regional Development Policy : A Case Study of Venezuela, (Mass : The M.I.T. Press, 1966), p. 60-98

⁵ สายสุรี จุติกุล "ข้อพิจารณาเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยภูมิภาค" วารสารคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 7 เมษ. 2516 : 14-23

⁶ จอร์จ แนช, วอลดอร์ป, แดนและไพร์ช โรเบิร์ต อี. มหาวิทยาลัยกับชุมชนเมือง แปลโดย อับสร ทริยอันและคนอื่น ๆ (กทม : แพรวพิทยา, 2518) หน้า 4-5

1. ในฐานะที่เป็นเพื่อนบ้านและพลเมืองผู้หนึ่ง ด้วยการพยายามที่จะสร้างและปรับปรุงบริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัย
2. ในฐานะที่เป็นผู้ช่วยแก้วิกฤตการณ์ในตัวเมือง คือการให้บริการต่าง ๆ และงานทางการวิจัย
3. ในฐานะที่ดี คือการทำตนเป็นตัวอย่างแก่สังคม

นั่นคือ มหาวิทยาลัยภูมิภาคต้องทำหน้าที่ และบทบาทแตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไป คือการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเป็นตัวอย่างแก่สังคมให้บริการช่วยเหลือแก่สังคม ตลอดจนให้ความรู้ที่สัมพันธ์กับภูมิภาคและมีการวิจัยทางวิชาการที่จะเป็นประโยชน์แก่ภาค

จะเห็นว่านอกจากมหาวิทยาลัยภูมิภาคจะต้องมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไปดังกล่าวแล้ว การที่มหาวิทยาลัยไปตั้งในชุมชนใด ย่อมจะมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในบริเวณนั้น Richard P. Dober⁷ มีแนวความคิดว่า มหาวิทยาลัยจะทำให้ชุมชนรอบมหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลง เช่นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ เกิดความต้องการที่อยู่อาศัย (Housing) แบบต่าง ๆ อันเป็นผลจากความพอใจและรายได้ของคนทำงานในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้คนเหล่านี้จะมาซื้อสินค้าบริการ ซึ่งจะเป็นผลต่อการใช้ที่ดินและสิ่งแวดล้อมความสะอาดต่าง ๆ ในชุมชน ต่อมาชุมชนนั้นจะมีการขยายตัวในพื้นที่และมีความหนาแน่นขึ้น ถ้าคุณภาพทางการศึกษาสูงขึ้นโดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอาจดึงดูดให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ และบริการเฉพาะอย่างที่มีสัมพันธ์กับการวิจัยและพัฒนาภาค เกิดการบริการใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งจะกระตุ้นให้บริเวณโดยรอบได้รับการปรับปรุงไปด้วย

จากแนวความคิดของ Dober สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยจะทำให้เกิดผลในทางกายภาพต่อชุมชนได้ 3 ประการคือ การเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัย แหล่งอำนวยความสะดวก และโรงงานอุตสาหกรรม

ดังนั้น นอกจากมหาวิทยาลัยจะทำหน้าที่และบทบาทโดยตัวของมันเองแล้ว ยังจะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงในบริเวณที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ด้วย

สำหรับประเทศไทย โอกาส พลังกูร⁸ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์และหน้าที่ของมหาวิทยาลัยทั่วไปว่า เป็นการให้โอกาสทางการศึกษาและฝึกอบรมในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมซึ่งแบ่งเป็น สังคมทั่วไปกับสังคมเฉพาะที่ อันได้แก่สังคมนครหลวงหรือสังคมภูมิภาค ส่วนหน้าที่นั้นได้แก่ การให้การศึกษา

⁷ Richard P. Dober, Campus Planning, (U.S.A. : Washington, 1963), p.48-49

⁸ ทบวงมหาวิทยาลัย , รายงานสัมมนาเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาระดับท้องถิ่นและภูมิภาค (พระนคร : สำนักนายกรัฐมนตรี , 2516)

ระดับอุดมศึกษา เพื่อไปประกอบอาชีพและวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ให้ก้าวหน้าพร้อมทั้งให้บริการแก่สังคม ตลอดจนให้การอบรมให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับบทบาทและหน้าที่ของมหาวิทยาลัยภูมิภาคภาคนั้น สายสุรี จุติกุล⁹ ได้กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยภูมิภาคมีหน้าที่และบทบาทเน้นหนักไปในการให้ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิภาคและความรู้วิชาชีพที่สัมพันธ์กับภูมิภาค นอกจากการทำหน้าที่และแสดงบทบาทของมหาวิทยาลัยแล้ว การที่มหาวิทยาลัยไปตั้งในชุมชนใด ย่อมจะมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในบริเวณนั้น

Richard P. Dober¹⁰ มีความคิดว่า มหาวิทยาลัยจะทำให้ชุมชนรอบมหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลง เช่นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ เกิดความต้องการที่อยู่อาศัย (Housing) แบบต่าง ๆ อันเป็นผลจากความพอใจและรายได้ของคนทำงานในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้คนเหล่านี้จะมาซื้อสินค้าบริการ ซึ่งจะเป็นผลต่อการใช้ที่ดิน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชุมชน ต่อมาชุมชนนั้นจะมีการขยายตัวในพื้นที่และมีความหนาแน่นขึ้น ถ้าคุณภาพทางการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอาจดึงดูดให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ และบริการเฉพาะอย่างที่มีสัมพันธ์กับการวิจัยและพัฒนาภาค เกิดการบริการใหม่ ๆ ขึ้นซึ่งจะกระตุ้นให้บริเวณรอบได้รับการปรับปรุง ไปด้วย

มหาวิทยาลัยชนเมือง

มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในชนบท มีลักษณะเป็นเมืองหนึ่ง โดยเฉพาะ (University Town) การขยายตัวของมหาวิทยาลัยประเภทนี้มีปัญหาน้อยในเรื่องการใช้ที่ดิน เพราะราคาที่ดินต่ำกว่าในเมืองมาก ซึ่งทำให้มหาวิทยาลัยประเภทนี้มักตั้งอยู่ในบริเวณที่ดิน ที่กว้างใหญ่มาก ดังนั้นการขยายตัวของมหาวิทยาลัยประเภทนี้จึงขยายไปตามนอน ซึ่งนิยมเรียกว่า "Horizontal Campus" หมายความว่า อาคารต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งอาคารเรียนและประเภทอื่น ๆ โดยมากมีความสูงไม่เกิน 3-4 ชั้น (Walk Up Type) การจัดอาคารสามารถจัดได้สวยงาม และมีบรรยากาศ เช่น สามารถจัดให้มีสวนดอกไม้ หรือ ลาน (Court) ระหว่างตึก มีสนามแบ่งเขตตามความเหมาะสมใหญ่หรือเล็ก มีต้นไม้หนาแน่นขึ้นเต็ม Campus ลักษณะเช่นนี้จะสร้างบรรยากาศแห่งความศักดิ์สิทธิ์ของสถานศึกษา และให้ความร่มเย็นเยียบสงบ เหมาะสำหรับเป็นสถานที่ที่จะแสวงหาความรู้ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยที่อยู่ในชนบท บางแห่งยังมีภูมิประเทศที่สวยงาม เช่น เป็นภูเขา อยู่ริมทะเลหรือ ทะเลสาบ ย่อมเพิ่มคุณค่าในด้านความสวยงามและน่าอยู่ของมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น เมืองมหาวิทยาลัยมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากมหาวิทยาลัยในเมือง คือ นอกจากองค์ประกอบที่จำเป็นของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังมักประกอบด้วยองค์ประกอบของเมืองอีกด้วย เช่น ร้านค้า สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ ธนาคาร ร้านอาหาร โรงพยาบาล สถานี

⁹ สายสุรี จุติกุล "ข้อพิจารณาเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยภูมิภาค" วารสารคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 7 เมษายน 2516 : 14-23

¹⁰ Richard P. Dober , Campus planning , (U.S.A.: Waington , 1963) , pp. 48-49

ตำรวจ สถานีดับเพลิง ฯลฯ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้อาจดำเนินการ โดยทาง มหาวิทยาลัยเอง หรือ โดย เอกชนภายใต้ความควบคุมดูแลของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยประเภทนี้มีมากในสหรัฐอเมริกา ตลอดจน มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์และออกซ์ฟอร์ด (Cambridge & Oxford University) ในอังกฤษก็เป็น มหาวิทยาลัยประเภทนี้ โดยทั่วไปแล้วเมืองมหาวิทยาลัยจะตั้งอยู่ห่างจากเมืองใหญ่ประมาณ 30-50 กิโลเมตร

ทั้งมหาวิทยาลัยในเมืองหรือในชนบท ในประเทศต่าง ๆ จะเป็นมหาวิทยาลัยที่ดีและสมบูรณ์ แบบได้ต่อเมื่อประกอบด้วยมาตรฐานหลาย ๆ ด้านด้วยกัน คือ

1. ต้องมีมาตรฐานในด้านโครงการหลักของมหาวิทยาลัย
2. ต้องมีมาตรฐานในด้านส่วนประกอบของมหาวิทยาลัย
3. ต้องมีสภาพแวดล้อมที่ดี

โครงสร้างหลักของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยควรมีการวางโครงการหลักสำหรับการปรับปรุง และดำเนินการ ในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ มีการตั้งเป็นหน่วยงานโดยรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่นี้ คือ University Development Committee (UDC.) มีหน้าที่ควบคุมนโยบายการปรับปรุงและขยายของมหาวิทยาลัย University Grant Committee (UGC.) มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทดสอบงบประมาณแก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และกำหนดนโยบายในการสร้างมหาวิทยาลัย นอกจากนี้มี University Planning Committee (UPC.) ทำหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนของมหาวิทยาลัย ดำเนินการออกแบบและก่อสร้างมหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยทั่วไปสามารถแบ่งโครงการหลักของมหาวิทยาลัยออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. โครงสร้างหลักในด้านการศึกษา (Academic Plan) ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญมาก เพราะนโยบายการสอนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกันออกไปสุดแต่สาขาประเภทวิชา ซึ่งยังผลให้ลักษณะของมหาวิทยาลัยที่ต่างกัน เช่น ต้องการให้เป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งการสอนไปทาง Mass Education ซึ่งเป็นการสอนที่กว้าง มีวิชาที่คล้ายคลึงกัน สามารถรับนักศึกษาเป็นจำนวนมากในชั้นเดียวกัน หรือจะเป็นการสอนแบบ Professional School ซึ่งเป็นการสอนเฉพาะวิชาชีพในวงแคบ และการสอนทั้งสองแบบนี้จะให้ลักษณะของการจัดอาคารในมหาวิทยาลัยต่างกัน ดังนั้น ต้องมีการวางนโยบายการศึกษาที่แน่นอนแล้วจึงจะสามารถกำหนด Campus Master Plan ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมได้

2. โครงการหลักของแผนผังมหาวิทยาลัย (Campus Master Plan) ซึ่งต้องสอดคล้องกับนโยบายและแนวการศึกษาของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ โดยต้องมีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ผังแม่บท (Master Plan) ของมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปจะวางโครงการล่วงหน้าไว้สำหรับ 20 ปี ในอนาคตทุก 5 ปี จะมีการปรับปรุงข้อปลีกย่อยของผัง เพื่อที่จะปรับผังให้เข้ากับสถานการณ์ของสังคมและเศรษฐกิจ แต่ไม่ได้หมายถึงเปลี่ยนโฉมหน้าของผังแม่บทจากหน้ามือเป็นหลังมือ โดยปกติแผนผัง

มหาวิทยาลัยนี้จะรวมถึง แผนผังการใช้ที่ดิน ผังอาคารทั่วไป ผังการจราจรภายในและการเชื่อมต่อกับจราจรภายนอก กำหนดเนื้อที่ที่ต้องการตลอดจนความสูงที่ควรจะเป็นของอาคาร ตลอดจนโครงการการระบายน้ำและการกำหนดแหล่งน้ำและการสาธารณสุขโคอื่น ๆ เป็นต้น

ส่วนประกอบของมหาวิทยาลัย

ส่วนประกอบ หมายถึง เครื่องมือทางกายภาพที่จะส่งให้มหาวิทยาลัยนั้น ๆ บรรลุถึงจุดประสงค์ของมหาวิทยาลัยนั้นได้สมบูรณ์ขึ้น ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยจะเป็นไปได้นั้น ไม่ใช่มีแต่โครงการที่น่าสนใจแล้วก็จะป็นมหาวิทยาลัยขึ้นมาได้ แต่ ต้องมีสถานที่และอาคารอุปกรณ์เพื่อจะได้ดำเนินไปตามโครงการนั้น สิ่งต่าง ๆ เหล่า นี้เราถือว่าเป็นส่วนประกอบของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีเป็นจำนวนมากมายสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

1. ส่วนประกอบทางการศึกษา (Academic Facility) เป็นส่วนประกอบหลักของมหาวิทยาลัย ที่จะส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยนั้น ๆ ได้บรรลุถึงเป้าหมายของการศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทยจะประกอบด้วยอาคารประเภทนี้มากกว่าประเภท อื่นมาก ส่วนประเภทนี้ได้แก่ อาคารเรียน ชนิดต่าง ๆ รวมทั้งห้องปาฐกถา ห้องปฏิบัติการ โรงงาน

2. ส่วนประกอบทางสังคม (Social Facility) เป็นส่วนประกอบที่จะช่วยสนับสนุนการศึกษา เพราะการศึกษาในระดับนี้ไม่เพียงแต่จะมีจุดหมายเพื่อการศึกษาทางวิชาการเท่านั้น ยังต้องฝึกสอนให้นักศึกษาเคยชินกับชีวิตสังคมส่วนรวม อาคารส่วนนี้ได้แก่ ส่วนที่เรียกว่าศูนย์กลาง มหาวิทยาลัย เช่น หอประชุม สโมสร สระว่ายน้ำ ฯลฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงอาคารที่ทำการฝ่ายธุรการของมหาวิทยาลัย และหน่วยอนามัย เป็นต้น

3. ส่วนประกอบทางที่พักอาศัย (Housing Facility) เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะช่วยส่งเสริมให้บรรลุถึงผลการศึกษาและชีวิตสังคมในมหาวิทยาลัย เท่าที่ปรากฏในประเทศไทย ส่วนประกอบประเภทนี้ยังขาดอยู่มาก ส่วนประกอบอันนี้ยังจำเป็นสำหรับมหาวิทยาลัยที่ตั้งห่างไกลจากชุมชน มิฉะนั้น สภาพของการศึกษานั้นจะลดน้อยลงอย่างไม่ต้องสงสัยโดยทั่วไปแล้ว Housing ของมหาวิทยาลัยประกอบด้วย

3.1 บ้านพักสำหรับอาจารย์ (Professors Housing) ถือว่าเป็นส่วนสำคัญนั้นแรก อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างมากในด้านสวัสดิการต่าง ๆ ถ้าทางมหาวิทยาลัยจัดให้อาจารย์มีที่อยู่อย่างสบายพอควรแล้ว งานในด้านการสอนย่อมได้รับการเอาใจใส่มากขึ้นอย่างไม่เป็นปัญหา นอกจากนั้นแล้วยังเป็นผลให้เกิดความเข้าใจและความสนิทสนมซึ่งกันและกันในหมู่อาจารย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีสำหรับมหาวิทยาลัย

3.2 ที่พักสำหรับนักศึกษา (Student Housing) ถือว่าเป็นส่วนประกอบที่ควบคู่ไปกับมหาวิทยาลัยโดยตรง นอกจากจะแก้ปัญหาคารขาดแคลนที่อยู่ของนักศึกษาแล้ว หอพักนักศึกษาซึ่งมี

ระเบียบที่เคร่งครัดทันสมัยยังเป็นที่รวมนักศึกษาให้อยู่ในขอบเขตมีความสนิสนมและความสามัคคี มี การศึกษาที่ได้ผลและควบคุมได้โดยทั่วถึงจากอาจารย์ ปัจจุบันนี้จะเห็นได้ชัดว่า นักศึกษาซึ่งมีภูมิลำเนา อยู่ต่างจังหวัดจำนวนไม่น้อยพักในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ขาดบรรยากาศที่อำนวยความสะดวก ซึ่งจะมีผลทำ ให้ผลการศึกษาต้อยลงได้

3.3 บ้านพักสำหรับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ (University Worker's Housing) ถือเป็น ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งเช่นกันเพราะจะส่งผลกระทบต่อในด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ส่วนประกอบด้านที่พักอาศัย

เป็นความเชื่อตั้งแต่อดีตแล้วจากนักการศึกษาส่วนมากกว่า การผสมผสานเข้าด้วยกันของ การกินอยู่กับการศึกษาเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์กับการศึกษาเป็นอันมาก และยังจำเป็นมากขึ้นสำหรับการ ศึกษาในระดับสูง แต่เนื่องจากการสร้างที่อยู่จำนวนมากแก่นักศึกษานั้นย่อมเป็นการลงทุนที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มาก ดังนั้นการจะกำหนดสร้างหอพักในสถานศึกษา ควรพิจารณาสิ่งเหล่านี้เป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสภาพเดิมของการพักอาศัยของนักศึกษา และนโยบายการพักอาศัยของสถาน ศึกษา กล่าวคือ ก่อนจะมีโครงการสำหรับการจัดสร้างที่พักอาศัยในสถานศึกษา ทางสถานศึกษาต้องมี นโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้เสียก่อน เช่น การจัดหอพักให้โดยถือว่าเป็นสวัสดิการ โดยจะเก็บค่าเช่าในราคา ถูก หรือจะเป็นการลงทุนเพื่อการกำไร เป็นต้น นอกจากนี้ ถ้าเวลาและโอกาสอำนวยควรมีการศึกษา สภาพของหอพักที่นักศึกษาสภาพของหอพักที่นักศึกษาอยู่เดิม ในด้านการจัดการ การลงทุนราคาเช่าเข้า โครงสร้างของอาคาร โดยเฉพาะสภาพของความเป็นอยู่ นอกจากนี้อาจหาสถิติจากหอพักแห่งอื่น ๆ ที่ นักศึกษาไม่ได้พักอาศัย เพื่อเป็นการสำรวจความต้องการในด้านที่พักอาศัย ข้อมูลที่ควรทราบในขั้นนี้คือ

1.1 นักศึกษาขณะนี้พักอยู่ที่ใด

1.2 ชนิดของที่พักเป็นอย่างไร

1.3 สภาพของที่พักโดยทั่วไปน่าอยู่หรือไม่

1.4 ราคาเช่าที่ต้องจ่ายอยู่ในระดับใด

ถ้าทางสถานศึกษาดกกลางใจที่จะจัดสร้างหอพักของสถานศึกษาเองแล้ว มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้า ที่ใช้สอย 3 สิ่งที่ต้องพิจารณาในนโยบายของการจัดสร้างหอพัก คือ

ก. หน้าทีและความสัมพันธ์ของหอพักที่มีกับแผนการ หรือโครงการศึกษาของสถาบัน

ข. หน้าทีทางสังคมของหอพัก หมายถึง หอพักที่สามารถเสริมสร้างความเป็นอยู่ของ ผู้ที่อยู่ให้ดีขึ้น และสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระหว่างผู้อยู่ เป็นต้น

ค. ให้มีองค์ประกอบอย่างอื่นร่วมในส่วนพักอาศัย เท่าที่จะทำได้โดยไม่สูญเสียคุณค่าทางเศรษฐกิจแก่สถานศึกษาแห่งนั้น

2. การกะประมาณความต้องการจำนวนและชนิดของหอพักในมหาวิทยาลัย สำหรับโครงการระยะยาว กล่าวคือ ไม่ใช่ทุกมหาวิทยาลัยจะมีหอพักทุกประเภทจัดให้เสมอไป และประเภทของหอพักก็แตกต่างกันแล้วแต่สถานศึกษา เพื่อที่จะทราบถึงจำนวนเนื้อที่ที่ต้องการของหอพักที่ทางสถานศึกษาจะจัดสร้าง จำเป็นต้องพิจารณาจากข้อมูลเหล่านี้ คือ

- 2.1 จำนวนนักศึกษาหรือประชากรที่จะเข้าพักในหอพัก
- 2.2 ชนิดของหอพักที่ตกลงใจจะสร้าง
- 2.3 ประมาณเนื้อที่ที่ต้องการในหอพักแต่ละประเภทที่จะสร้าง
- 2.4 การดำเนินการของแต่ละหน่วยหอพัก
- 2.5 องค์ประกอบอื่น ๆ ในหอพักมีโถงนั่งพักผ่อน, ห้องประชุม, ห้องอ่านหนังสือ, ห้องเล่นเกม, ส่วนรับประทานอาหาร, ส่วนพักผ่อนนอกอาคาร. และอื่น ๆ เป็นต้น
- 2.6 เนื้อที่บริการ (Service Area) และที่อยู่ของแม่บ้าน

การกำหนด Planning Modules ของหอพักนั้นมีด้วยกันหลายมาตรฐาน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสะดวกสบายที่จะจัดให้กับหอพักแต่ละชนิด ตารางข้างล่างนี้เป็นตัวอย่างการใช้เนื้อที่ของอาคารประเภทนี้ในมหาวิทยาลัยเกษตรฯ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าขนาดมาตรฐานที่ใช้ในต่างประเทศ

ตารางที่ 2.1 แสดงการใช้เนื้อที่ในส่วนต่าง ๆ ของหอพัก

รายการ	เนื้อที่ (ตารางเมตร / คน)
ห้องพักนักศึกษาระดับปริญญาตรี	7.0
ห้องพักนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี	9.0
ห้องน้ำ-ส้วม	1.0
ห้องกิจกรรมรวม (Common Room)	2.0
ห้องซักรีด	0.25
ห้องอาหาร (Cafeteria)	0.75

3. การกำหนดที่ตั้งของหอพัก มีข้อพิจารณา ดังนี้

3.1 ควรแยกหอพักออกจากที่ดินของการใช้ประโยชน์แห่งอื่น เพราะจะทำให้สะดวกในการจัดผัง และมีโอกาสสัมผัสกับพื้นที่สีเขียวข้างขึ้น และที่ ๆ เป็นพื้นที่สีเขียว นี้ยังอาจใช้เป็นี่สำหรับการขยายตัวของหอพักในอนาคต

3.2 หอพักที่เป็นอาคารเดี่ยวหรือหอพักอาจารย์ที่มีครอบครัวควรแยกออกไปจากหอพักประเภทอื่นไว้ต่างหาก

3.3 ถ้าเป็นสถานศึกษาที่มีที่ดินน้อย หอพักที่เป็นอาคารสูง (High Rise) ก็เป็นสิ่งจำเป็น แต่ถ้าเป็นไปได้แล้วควรขยายหอพักไปในแนวราบจะดีกว่า

3.4 การรวมหรือแยกหอพักชาย-หญิงนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ในต่างประเทศนั้นสนับสนุนให้รวมนักศึกษาชาย-หญิงไว้ในหอพักเดียวกัน เพื่อจะเป็นการฝึกฝนไม่ให้เกิดความรู้สึกแยกเป็นสองฝ่ายระหว่างชายกับหญิงตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยให้การจัดห้องสำหรับผู้พักมีความคล่องตัวมากขึ้น

การบริการอาหารสำหรับหอพัก เนื่องจากหอพักส่วนใหญ่ไม่ได้จัดเตรียมให้มีครัวอยู่ในหน่วยงานพักอาศัย ดังนั้น การจัดบริการการขายอาหารแต่นักศึกษาในหอพักจึงเป็นสิ่งจำเป็นโดยทั่วไป การจัดบริการด้านอาหารในหอพักมักจัดเป็นลักษณะ Cafeteria

องค์ประกอบของห้องอาหารแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนรับประทานอาหาร กับ ส่วนครัว ขนาดเนื้อที่ ๆ ต้องการสำหรับที่รับประทานอาหารนั้นขึ้นอยู่กับ ชนิดของการบริการ ชนิดของอาหาร และจำนวนของที่นั่งที่ต้องการ

จากการที่ได้มีการศึกษามาแล้ว ปรากฏว่า planning องค์ประกอบส่วนนี้ แยกเป็น 2 ประเภท คือ ห้องอาหารที่อาหารบริการถึงโต๊ะ ต้องการ เนื้อที่ 18 ฟุต หรือ 1.62 ตารางเมตรต่อหนึ่งที่นั่ง ถ้าเป็นห้องอาหารที่ต้องบริการอาหารเองนั้นจะต้องการเนื้อที่เพียง 1.55 ตารางเมตรต่อหนึ่งที่นั่ง

ที่ตั้งของห้องอาหารก็เป็นสิ่งสำคัญ ควรเลือกที่ ๆ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทดีปราศจากกลิ่นเหม็น สามารถ Service และกำจัดขยะได้โดยสะดวก และถ้ามีทัศนียภาพที่ดี และปราศจากเสียงรบกวนแล้วย่อมเป็นที่ตั้งที่เหมาะสมมาก

การประเมินผลสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

การประเมินผลสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นที่สนใจของสถาปนิกมานานแล้ว แต่เป็นการประเมินผลโดยใช้มาตรฐานของความงามซึ่งเป็นการประเมินแบบอัตวิสัย (Subjective evaluation) ต่อมาในตอนกลางทศวรรษที่ 50 ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการประเมินผลขึ้นทั้งในยุโรปและอเมริกา โดยให้ความสำคัญแก่ผู้ใช้อาคารหรือผู้อยู่อาศัยมากขึ้น และมีการสำรวจความพอใจของผู้อยู่อาศัยในอาคารแบบต่าง ๆ กันอย่างกว้างขวาง มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินก็เปลี่ยนไปกลายเป็นมาตรฐานการใช้งานซึ่งเป็นการประเมินแบบวัตถุนิยม (Objective evaluation) แทน¹¹

การประเมินผลแนวใหม่นี้ใช้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นหลัก โดยมีแนวทางในการศึกษาแตกต่างกันออกไป แต่ล้วนพัฒนาแนวทางและวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งผลของการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมทางการกายภาพให้ตรงกับความต้องการของมนุษย์มากขึ้นทั้งสิ้น การวิจัยเหล่านี้จะใช้การตอบรับ (Response) และปฏิกิริยา (Reaction) ของผู้ใช้ที่มีต่อสภาพแวดล้อมเป็นแนวทางในการศึกษา (Newman, in Conway, ed. 1977:182) สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่นำมาศึกษาตามแนวทางนี้ มีตั้งแต่บริเวณภายนอกอาคาร เช่น การประเมินผล พื้นที่ภายนอกอาคารของวิทยาเขตโดยโคเฮน (Cohen, in Friedman, Zimring and Zube, eds. 1978:132-141) จนถึงการประเมินผลอาคารขนาดใหญ่ เช่น การประเมินผลศูนย์ศิลปกรรมที่มหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ของบราวน์ (Brown, in Friedman and others, eds. 1978:72-81) เป็นต้น¹²

การประเมินผลสภาพแวดล้อมทางการกายภาพเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยนับเป็นเรื่องหนึ่ง ที่นักวิจัยให้ความสนใจที่จะทำการประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต และเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ใกล้ชิดมนุษย์มากที่สุด ในปัจจุบันได้มีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่อาศัยบ้างในแนวทางต่าง ๆ เช่น การศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่อความรู้สึกของผู้อยู่พลต (วิมลทิพย์ หรยางกูร 2523) การศึกษาความพอใจในสภาพการอยู่อาศัยในเคหะสงเคราะห์ของสิงคโปร์ (Yeh, in Yeh and Lee, eds. 1975) และการประเมินผลความพอใจของครอบครัวต่อแบบที่อยู่อาศัยในอาคารตามแนวสูง (Beck and others, in Carson, ed. 1974: 297-319) เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹ กุณทลทิพย์ มาลากุล ณ อยุธยา, 'การศึกษาเปรียบเทียบความพอใจระหว่างผู้อยู่อาศัยในแฟลตกับเรือนแถว: กรณีโครงการเคหะชุมชนบางบัว 2' (วิทยานิพนธ์: ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 16

¹² กุณทลทิพย์ มาลากุล ณ อยุธยา, 'การศึกษาเปรียบเทียบความพอใจระหว่างผู้อยู่อาศัยในแฟลตกับเรือนแถว: กรณีโครงการเคหะชุมชนบางบัว 2' (วิทยานิพนธ์: ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 16

พระราชบัญญัติ กฎหมาย กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

17

จากเอกสารทางด้านกฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับหอพักนักศึกษา ที่ได้ค้นคว้า นำมาสรุป ข้อกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ได้ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507¹³ ประกาศ ณ วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2507

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2507 เป็นต้นไป และเมื่อจะให้ใช้บังคับในท้องที่อื่นใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“หอพัก” หมายความว่า สถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อรับผู้พักตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้พัก” หมายความว่า ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษาตามที่กำหนด ในกฎกระทรวงเข้าอยู่ในหอพักโดยให้ทรัพย์สินตอบแทน

“เจ้าของหอพัก” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกิจการหอพัก

“ผู้จัดการหอพัก” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินกิจการหอพัก

มาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่หอพัก ดังต่อไปนี้

1. หอพักของกระทรวงทบวงกรม
2. หอพักที่รับผู้พักน้อยกว่าห้าคน
3. หอพักที่รับผู้พักโดยไม่เรียกทรัพย์สินตอบแทน
4. หอพักตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 6 หอพักมี 2 ประเภท คือ

1. หอพักชาย สำหรับผู้พักที่เป็นชาย
2. หอพักหญิง สำหรับผู้พักที่เป็นหญิง

¹³ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 81 ตอนที่ 27 วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2507

มาตรา 7
อนุญาตจากนายทะเบียน

ห้ามมิให้ผู้ใดตั้งหอพัก

เว้นแต่ผู้นั้นจะเป็นเจ้าของหอพักและได้รับใบ

18

มาตรา 8 เจ้าของหอพักต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
2. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
3. ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
4. ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดนั้นเป็นลหุโทษหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
5. ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้า ช้างในระยะปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง หรือ โรคพิษสุราเรื้อรัง

ในกรณีนิติบุคคลเป็นเจ้าของหอพัก นิติบุคคลนั้นต้องตั้งตัวแทนซึ่งมีคุณสมบัติตามวรรคก่อนให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 9 หอพักอย่างน้อยต้องมี ห้องนอน ห้องต้อนรับผู้เยี่ยมชมเยียน ห้องอาหาร ห้องน้ำและห้องส้วม ซึ่งมีสภาพถูกสุขลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 10 เจ้าของหอพักต้องจัดให้มีระเบียบประจำหอพัก ซึ่งอย่างน้อยให้มีข้อกำหนดดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์การรับผู้พัก
2. อัตราค่าเช่าหอพัก ค่าอาหารและค่าบริการอื่น ๆ
3. เวลาเข้าออกหอพัก
4. การเยี่ยมผู้พัก
5. การรักษาพยาบาล
6. การค้ำแรมที่อื่น
7. การห่อมผู้พักมิให้ก่อความรำคาญแก่ผู้อยู่ใกล้เคียง

ระเบียบประจำหอพักให้ใช้ได้เมื่อนายทะเบียนได้เห็นชอบแล้ว

การแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบประจำหอพัก ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน

มาตรา 18 หอพักจะดำเนินกิจการได้ ต้องมีผู้จัดการหอพัก

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดจัดการหอพัก เว้นแต่จะได้รับแต่งตั้งจากเจ้าของหอพักได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

เจ้าของหอพักซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นผู้จัดการหอพักเองก็ได้ แต่ต้องได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้จัดการหอพักด้วย

มาตรา 26 ผู้จัดการหอพักต้องจัดทำสมุดทะเบียน ผู้พักตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง และอย่างน้อยให้มีรายการดังต่อไปนี้

1. ชื่อและอายุของผู้พัก
2. ชื่อของโรงเรียนหรือสถานศึกษาของผู้พัก
3. ชื่อของที่อยู่ของบิดามารดาและผู้ปกครองของผู้พัก
4. วันที่เข้าอยู่ในหอพักและวันที่ออกจากหอพัก
5. ลายมือชื่อผู้พัก

การกรอกข้อความลงในสมุดทะเบียนผู้พัก ต้องกรอกทุกรายการ แล้วให้ผู้จัดการและผู้พักลงลายมือชื่อไว้ด้วย ถ้ารายการใดเขียนผิด ห้ามลบ แต่ให้ขีดฆ่า แก้ หรือตอกเติมแล้วให้ผู้จัดการหอพักและผู้พักลงลายมือชื่อกำกับไว้

มาตรา 27 ผู้จัดการหอพัก ต้องให้ความร่วมมือแก่สถานศึกษาของผู้พักในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาและความประพฤติของผู้พัก

มาตรา 28 ผู้จัดการหอพัก ต้องไม่รับหรือยอมให้บุคคล ซึ่งขาดคุณสมบัติตามมาตรา 1, 2, 3, 4 หรือ 5 ทำงานในหอพัก และเฉพาะหอพักหญิงต้องใช้หญิงเท่านั้นเป็นพนักงานในหอพัก

มาตรา 29 เมื่อปรากฏ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้พักตกอยู่หรือจะตกในอันตราย เพราะเหตุเจ็บป่วยหรือเหตุอื่นใดก็ตาม ให้ผู้จัดการหอพักแจ้งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้พักทราบโดยด่วน

มาตรา 30 ผู้จัดการหอพักต้องควบคุมดูแลมิให้หญิงเข้าอยู่ในหอพักชายและ มิให้ชายเข้าอยู่ในหอพักหญิง

กฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2508)¹⁴

ข้อ 1 ให้การศึกษาในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียนของรัฐบาล หรือโรงเรียนราษฎร์²⁰
เป็นการศึกษาที่กำหนดตามบทนิยามว่า "ผู้พัก" ตามมาตรา 3

ข้อ 3 ห้องนอน ห้องต้อนรับผู้เยี่ยมเยียน ห้องอาหาร ห้องน้ำ และห้องส้วมของหอพักตาม
มาตรา 9 ต้องมีช่องแสงสว่าง และช่องระบายอากาศอย่างเพียงพอ และต้องมีสุขลักษณะดังต่อไปนี้
ด้วย คือ

1. ห้องนอน ต้องมีขนาดความจุอากาศไม่น้อยกว่าเก้าลูกบาศก์เมตรต่อผู้พักหนึ่งคน
ผู้พักที่มีอายุต่ำกว่าสิบปี สองคนให้นับเป็นหนึ่งคน
2. ห้องต้อนรับผู้เยี่ยมเยียน ต้องมีเนื้อที่ของพื้นห้องไม่น้อยกว่าแปด ตารางเมตร
3. ห้องอาหาร ต้องมีเนื้อที่ของพื้นห้องไม่น้อยกว่า เก้า ตารางเมตร
4. ห้องน้ำ ต้องมีพื้นห้องซึ่งไม่ดูดซึมน้ำจากใต้พื้นและไม่มีน้ำซัง
5. ห้องส้วม ต้องมีส้วมแบบส้วมซึม พื้นห้องไม่ดูดซึมน้ำจากใต้พื้นและไม่มีน้ำซัง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁴ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 82 ตอนที่ 55 วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2508